

Otázka: Normální a patologické jevy, sociální patologie

Předmět: Společenské vědy

Přidal(a): kryska

Sociologické jevy

- společnost se opírá o normy a stojí na lidské solidaritě (soudržnosti)
- to, co je ve společnosti zvyklé a osvědčené, přípustné, správné a žádoucí
- vymezují normalitu
- zvyky (tradice), mravní obyčeje (úzus), zákony (konvence), tabu

a) **právní** (psané) – právní předpisy

b) **etické** (nepsané normy) – pravidla chování, etika, etiketa

- **specifické v čase i prostoru** (co pro jednu společnost může být normální, jiná považuje za patologické – homosexualita, nahota)
- **negativní sociální jevy** – nežádoucí jevy, nemůžeme z nich nikoho vinit (rozvodovost, pokles natality)

Sociální kontrola – soubor mechanismů, které zajišťují řád, a stabilitu společnosti (i sebeobrana)

- a) formální – zajišťují dodržování pravidel ve společnosti (soudy, policie...)

- b) neformální – očekávání jiných lidí (rodina, sousedé...)
- c) morální klima – jaká je solidarita ve společnosti (pouštím staré lidi sednout)

Sankce

- postih, trest při porušení pravidel; zajišťuje stát (pokuty, vězení); na hraně zákona jsou měkké drogy, prostituce (spory o to, zda-li by měly být legalizované)

Deviace – (široké pojetí) odchylka od normy; nerespektování požadavků

- a) primární – reakce na bezprostřední zážitek (frustrace, alkohol, reakce na smrt blízkého)
- b) sekundární – reakce na chování druhých lidí (disidenti), ovlivňuje nás prostředí

Patologický jev

- zabývali se jimi Robert Merton, Émile Durkheim
- jev, který je pro společnost nebezpečný a škodlivý, všechny druhy kriminality
- ohrožuje jedince a stabilitu společenského řádu
- při překročení následuje trestní sankce + individuální dopad (např. alkoholismus)

Anomie

- stav společnosti, kdy přestávají platit dodržované normy; absence solidarity, (Durkheim)

Vztah k normám společnosti zařazujeme do pěti skupin (Robert Merton)

- a) konformita – souhlasí s hodnotami i prostředky
- b) inovace – souhlasí s cíli, ale hledá jiné postupy pro dosažení cíle
- c) ritualismus – nemá vztah s cíli, ale lpí na osvědčených postupech (úřady)
- d) únik – člověk nesouhlasí s cíli, ani prostředky a uzavírá se do sebe (alkoholici, narkomani, izolace)
- e) vzpoura (rebelie) – jedinec nesouhlasí ani s cíli, ani s prostředky a bouří se proti současnému stavu
 - záporná (anarchisté) i kladná (chartisté)

Příčiny deviace

- a) biologické teorie – sklony k deviaci jsou připisovány urč. tělesnému typu; moc chromozomu Y
- b) psychologické teorie – děti si díky problémovým vztahům rodičů nevytvoří vztah k normám
- c) sociologické teorie – deviace je v daném okamžiku výhodná (není riziko) nebo je vliv prostředí

Sociální patologie jako věda

- zabývající se všemi projevy chování, které společnost klasifikuje jako nežádoucí, protože porušuje sociální, morální a právní normy společnosti (kriminalita, extremismus, vandalství...)

Lidé porušující řád se sdružují do skupina a společenství (gangy, podsvětí, extrémistické strany, sekty)

- vytvářejí si svůj vlastní systém norem a posuzují svět odlišně
- a) Party a gangy
 - stabilní skupiny dětí a pubescentů, kteří se vymezují svým vztahem ke společnosti
 - potřeba úniku z dosahu dospělých a touha být mezi svými
 - gang – členové naleznou společného nepřítele, integrují se a stanoví si vůdce
- b) Věznice
 - škola zločinu i stanice, kam se recidivista vrací mezi své
 - zde se každý naučí delikventnímu chování a uvědomí si, že žije pro to být kriminálním
- c) Podsvětí
 - souhrnný výraz pro sociální sítě, kruhy a organizace, které ve skrytu vykonávají nelegální činy
 - černý trh, pašování, vyděračství, prostituce, drogy

Formy deviantního chování

- a) kriminální chování
 - jedinec je zahrnut do světa, kde převažují pobídky k porušování zákona
 - učí se jím od starších nebo od vrstevníků
- b) Rasismus
 - vytěsňování velkých společenských skupin
 - často součástí vládnoucí ideologie (nacismus)
 - staví na stereotypu (ustálené předsudky), který upírá vybrané skupině lidské kvality

Drogy

- omamné látky (sušené, přírodní, syntetické), mají psychotropní účinky nebo člověka povzbuzují
- 1. tolerované
- 2. netolerované
 - toxikoman – uživatel drog a pachatel trestných činů s drogami souvisejících
 - závislost (toxikomanie) – touha užívat drogu, rychle roste a přichází sociální i biologická devastace
- a) psychická – příjemné stavy
- b) fyzická – adaptace organismu na látku a selhávání bez ní (abstinenční příznaky)

Druhy drog:

- a) konopné drogy – marihuana, hašiš, hašišový olej
 - měkká droga – startovací
 - z pryskyřice
 - kouření, žvýkání
 - tělesná a duševní pohoda, přeludy, „smích“, apatie, nával hladu
 - neplodnost, impotence
- b) stimulanty – pervitin, amfetamin, kokain (i koka), crack
 - Jižní Amerika
 - pocit síly a sebevědomí, euforie, klid, nespavost
 - silná psychická závislost
 - užívá se šňupáním
- c) halucinogenní amfetaminy – extáze (stimulant), XTC
 - prášky
 - halucinace
 - poškození mozku, jater, paranoia, dehydratace
- d) halucinogeny – LSD, PCP (Andělský prach), Mescaline
 - tekutiny v papírku, pilulky, prášek
 - agrese, halucinace
- e) opiáty – opium, morfin (tlumí bolest), heroin
 - nezralé makovice

- pilulky jako součást léků, kouření, nitrožilně (~ přenos nemocí)
- uklidnění, netečnost, lhostejnost
- rychlé zvyknutí si
- f) těkavé látky - toluen, benzín, ředidla (legálně se prodávají; největší úmrtnost)
 - čichání
 - euforie a veselost
 - malátnost, nevolnost, blábolení, zvracení
- g) tlumivé léky - rohypnol, diazepam (na předpis; sedativa)
 - podobné alkoholu
 - fyzická závislost
 - předávkování = smrt
 - poškozují mozek, játra, ledviny

Alkohol

- lehce dostupná a stará droga (poprvé se s ní setkáme do 6 let)
- alkoholik - člověk, který nadměrně užívá alkohol; porucha zdraví a společenských vztahů (4 - 5 %)
- alkoholismus - návyk nadměrného užívání alkoholu
- abstinent (3 roky nepil) 9 %; konzument (málo pije/střídmě pije do 0,6 ‰); piják (abuzéři, příležitostní, pravidelný) 50 %; alkoholik (závislý)
- poruchy trávení, nechutenství, cirhóza

Kofein

- alkaloid v kávě, čaji, kakau, kole - odvar
- stimulační účinky
- proti únavě (3 šálky)

Tabák

- nikotinismus (tabakismus) – konzumace přírodních látek obsahujících nikotin
- cigarety, šňupací tabák, žvýkací (horníci)
- ovlivňuje mě kolektiv
- legálně od 18 let
- 2. nejrozšířenější po alkoholu
- plicní a dýchací potíže (kašel, bronchitida), srdeční potíže, nebezpeční zejm. v těhotenství
- proti: náplasti, trubičky, žvýkačky

Zákony upravující drogy

- zákon č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku (od 1. 1. 2010) – nedovolená výroba a držení psychotropních látek
- § 284 – 289